

EMAKEELE SELTSIS

14. mail toimus Tartus Emakeele Seltsi kõnekoosolek, mille teemaks oli see-kord „Eesti lapsekeel psühholoogi pilguga”. Koosoleku sissejuhatuseks tõdes Renate Pajusalu, et psühholoogid on lastekeelt keeleteadlastega võrreldes kauem ning põhjalikumalt uurinud. Ettekandeid oli kaks.

Tiia Tulviste pidas ettekande „Kõne areng eesti lapsel ja teistel lastel”. Alustuseks andis ta psühholoogi pilgu läbi ülevaate keelise sotsialisatsiooni uurimisest (keeke omandamine, kuidas sotsialiseeritakse last keelt tema kultuurikeskkonnale omasel moel kasutama jne). Ta rääkis ka rahvusvahelisest uurimistööst, mille raames võrreldakse eestlaste kodust suhtlusstiili teistega (nt Lätis, Soomes, Rootsis, USA-s) ning vaadeldakse, kas see on paaril viimasel aastakümnel muutunud. Võrdlevad uuringud näitavad, et eesti emad ei ole väga jutukad ning juhendavad ja reguleerivad oma lapsi rohkem. Kokkuvõttes iseloomustab eestlaste igapäevast suhtlemist vähene jutt, sage käitumise kontroll ning see, et laps ei ole peres võrdne suhtluspartner. Emade suhtlusstiili alusel eristuvad kontrollivad emad ja suhtlusele orienteeritud emad. Esimesed räägivad peamiselt vaid selleks, et lapse käitumist kontrollida, teised püüavad last vestlusesse kaasa tõmmata, näiteks küsimustega. Eri suhtlusstiilid mõjutavad oluliselt laste arengut: uuringud näitavad, et lapsed, kellel on kahe aas-

ta vanuses suurem sõnavara, on koolis edukamad. Laste omavahelise suhtluse uuringud näitavad, et eesti lapsed on omavahel jutukad, eesti tüdrukutel on kasutatavate sõnade arv isegi suurim Euroopas.

Pirko Tõugu kõneles oma ettekandes „Lasteaialapsed omavahel: kes räägib ja mida” uuringutest, mille põhihuvi on eesti lasteaialaste jutukus ning nende vestlustes leiduvad viited moraalireeglitele ja konventsioonidele. Moraalireeglite alla mahuvad õiguste, õigluse, teiste kahjustamise jne reeglid. Konventsioonide all vaadeldakse mängureegleid, korrashoiu, aga ka viisakuse, õige keeletarvituse küsimusi jne. Poiste vestlustes viidati moraalireeglitele pisut sagedamini, mis on seletatav sellega, et neil tuleb rohkem ette omavahelisi pahandusi ning neid on vaja lahendada. Konventsionaalsetest reeglitest viidati kõige rohkem mängureeglitele ning seda tüdrukutel ja poistel võrdselt. Moraalireeglitele viitamine ei seostunud lapse vanuse ega jutukusega. Konventsionaalseid reegleid tuli rohkem esile vanemate laste ning jutukamate laste vestlustes.

ANNIKA HUSSAR

MURDEST KIRJAKEELEKS

Sellise sildi all toimus 19. juunil 2009 Kihnu rahvamajas sihtasutuste Kihnu Kultuuriruum ja Kihnu Kultuuri Instituut korraldatud sümposion. Et avardada teoreetilist vaatevälja ja vältida kapseldumist kohalikku problemaatikasse, oli ürituse eesistujaks kutsutud emeriitprofessor Mati Hint. Tegelikult erilist kapseldumisohtu polnudki, sest pooltel käsitlustest oli laiem lingvistiline taust. NB! Kasutan edaspidi teadlikult määratlust *murre* ega mitte *murrak*, nagu tavaks, sest mõttevahetuse käigus nenditi korduvalt, et Kihnu dialekt on piisavalt omapärane väärimaks murde nime.

Teoreetiliste ettekannete bloki avas Ellen Niit (TÜ), kes rääkis erilisest imperatiivil põhinevast küsilausetüübist, mis talle Kihnu murde erikursust ette valmistades oli silma hakanud: *Kas sie lae mingä ljõnna? Kust vjõllu osta suaga?* Tänapäeva eesti ühiskeelest on ta leidnud ainult ühe seda tüüpi lause: *Mis see nüüd olgu!?* Mingi paralleel on siin jussiiviga: *Mina aga tehku tööd ja teie istute niisama!* Et selline küsilausetüüp on olnud kunagi üldisem, kinnitavad neli näidet Wiedemanni grammatikast. Kuuldavasti on samalaadne konstruktsioon tavaline läti keeles, nii et võib oletada selle laenulist algupära.

Eva Liina Asu (TÜ) andis ülevaate kihnu lausemeloodia uurimise esialgsetest tulemustest. Tihti on kõneldud kihnu laulvast intonatsioonist, kuid enamasti on see jäänud pelgaks nendinguks. Esineja demonstreeris palatalogramme, mis kirjeldavad hääle võnkumist kihnlaste kõnes: intonatsioonikonatuur lauses tõuseb, langeb ja tõuseb siis uuesti, meenutades merelainet. Selline modulatsioon võib toimuda ka ühe sõna piires. Analoozilist kontuuri ühiskeeles ei kohta. Mandrirahvas tajub laulvana ka saarlaste kõnet, kuid küllap tuleneb see laulvus teistest asjaoludest. Hiljuti käivitatus TÜ-s suur projekt, mille raa-

mes uuritakse lääne-eesti kõnemeloodiat, võrreldakse Kihnu keelt Muhu ja Saaremaa omaga.

Kihnu Kultuuriruumi esindaja rollis üles astunud Joel Sanga ettekanne „*Luas, luaes või luäs?*” käsitles kihnu metateetilist palatalisatsiooni. Et käsitluse laiendatud versioon on ilmunud Keeles ja Kirjanduses (2009, nr 11, lk 809–817) siis siin ainult paar põhi-teesi. Kihnu murdes on kokku põrganud kaks vastassuunalist jõudu: progressiivne vokaalharmoonia ja regressiivne metateetiline palatalisatsioon, mis sünnitavad (vokaalharmoonia seisukohalt) lubamatuid vorme, nagu Eesti murrete sõnaraamatuski fikseeritud *luäs* 'klaas'. Konflikt on siiski üksnes pindmine, sest oma meelest, s.t fonoloogia tasandil, toovad kõik küsitatud kihnlased vastavas kohas kuuldavale triftongi *uae*, mitte diftongi *uä*. Sellest tuleks lähtuda ka kujuneva kihnu kirjakeele ortograafia fikseerimisel: jättes kõrvale häälduslikud finessid, tagatakse noomeni- ja verbiparadigmade läbipaistvus ja ühtsus.

Ettekannete teise bloki moodustasid puhtpraktilised, keelepoliitilise kallakuga ülevaated.

Sulev Iva (Võru Instituut) kõneles võru kirjakeele loomisest esilekerkinud probleemidest. Esimest korda fikseeriti võru kirjakeele põhimõtted 1988. aastal. Otsustati võtta aluseks vana lõunaeeesti kirjakeel ja järgida seda traditsiooni nii kirjaviisis kui ka grammatikas. Samal ajal hakati korraldama Kaika suveülikoole, ja seal läksid lahti ägedad vaidlused ortograafia asjus. Kas võru kirjakeel peaks olema eriti võrupärane ja järgima kõiki häälduslikke peensusi, kasutades nende märkimiseks ka võörtähti *q*, *x*, *y*, katuse ja täppidega *e*-sid, või sarnanema kirjakeele ortograafiaga? Suurem osa lahendusi jäi kahe vahepeale. 1995. aastal loodi Võru Instituut ja selle esimene

töö oli keeletöö. Võrreldi erinevaid ettepanekuid ja prooviti leida keskteed. Samal ajal otsiti tasakaalu Lääne- ja Ida-Võrumaa keelepruugi vahel. Töötati välja võru uus kirjaviis, mis põhineb kirjakeele ortograafial. Eraldi märgitakse ainult võru häälikusüsteemi kõige olulisemaid erijooni. Keskkel kohal on siin larüngaalklusiil, mis on imperatiivi, *da*-infinitiivi ja mitmuse tunnused (vrd *maa* ja *maaq* 'maad'). Tähendust eristav roll on ka palatalisatsioonil. Kõva vaidlus on käinud just *q*-tähe ümber. Paljud vanematest inimestest peavad seda imelikuks. *q* pooldajad on jälle lagedale tulnud vaimuka argumendiga: kui Põhja-Eestis tähistab mitmuse *d*, siis Lõuna-Eestis on seesama *d* ümber pööratud, nii et ta saba näitab lõuna suunas.

Üldse on võru kirjakeelt rünnatud viie kandi pealt. 1. Võru keelt ei saa õppida, seda peab oskama sünnist saati. 2. Võru keel on üksnes kõnekeel, teda polegi vaja kirjutada. 3. Võru kirjakeel on Võru Instituudi tegelaste soperdis. 4. Kirjutatud keel ei ole enam võru keel. 5. Võru keelt pole üldse olemas, on ainult rühm murrakuid. See oli viimase ajani ka ametlik seisukoht, mis nüüd peaks hakkama murenema, sest tänavu on võru keelt tunnustanud Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon, andes talle omaette keelekoodi.

Kihnu Kultuuri Instituudi poolt oli kaks ettekannet, mõlemad kahasse.

Evi Vesik rääkis sellest, kuidas Kihnu põhikoolis kihnu keelt ja pärandkultuuri õpetatakse. Kõik algas 2002. aastal,

kui rahvamaja juures loodi kihnu keele ring. Ainetunnina võeti kihnu keel tunniplaani 2004. aastal, kui sai valmis „Kihnu lugõmik”. 2008. aastal valmis ka ainekava: esimeses kooliastmes toimuks aabitsaõpe, teises astmes toetutaks koduloolisele ainekavale ja kolmandasse astmesse jääks grammatiline analüüs. Evi Vesikule sekundeeris Külli Laos, samuti kihnu soost õpetaja ning kevadel ilmunud „Aabetsi” autor, kes rõhutas, et aste-astmelt tuleks tähtsustada keele kirjapanekut, nii et kooli lõpetaja suudaks end kihnu keeles ka kirjalikult väljendada.

Mark Soosaar ja Marju Vesik, kihnukeelsete sõnumike koostaja ning lugeja Eesti Raadios, olid valinud oma etteaste teemaks „Kihnu keel meediaväljas”. Soosaare jutust jäi kõlama mõte, et halastamatus olelusvõitluses peab kihnu kultuur tõmbama endale igal võimalusel meedia tähelepanu.

Tasakaalukalt istungit juhatanud ja lahtisi otsi sõlminud Mati Hint ei väsinud rõhutamast murdekeele tähtsust: võõraste mallide sissetungi all ägavale eesti keelele saavad tuge pakkuda üksnes aktiivselt kasutatavad murded. Kuid lõppsõnas avaldas ta kahtlust, kas on mõtet kujundada murdest kirjakeelt, sest see võib omakorda kõigutada eesti kirjakeele positsiooni. *Doch, doch!* Ilma mõneti ühtlustatud vormistikuga ja kirjaviiši toeta hääbuksid murded peagi, sest neid poleks võimalik koolis õpetada.

JOEL SANG

XLII J. V. VESKI PÄEV

27. juunil 2009. aastal peeti Tartu Ülikoolis J. V. Veski sünniaastapäevale pühendatud XLII konverents, mille teemaks oli esmakordselt valitud nimed üldpealkirjaga „Nimi ja tema keel”. Ettekannetes räägiti nii koha- kui ka isikunimedest.

Peeter Päll esines ettekandega „Mitmekeelsus Eesti nimedes”. Ta vaatles traditsioonilise nimesüsteemi näitena meie tänavanimed, kus on esindatud siin kasutatud keeled läbi aegade ning kus tulevad ilmekalt esile mitmekeelsete kohanimed omavahelised

suhted. Eestis on võimude ja keelte vahetudes esinenud ladina-, alam-saksa-, saksa-, rootsi-, taani-, poola-, vene- ja eestikeelseid tänavanimed. Nimesid on kasutatud paralleelselt eri keeltes erinevalt. Eestikeelseid tänavanimed leiab Anton Thor Hellelt 1732. aastast. XX sajandi algul olid tänavanimed kolmes keeles: vene [ametlik (riigi)keel], saksa (Balti autonoomia keel), eesti (rahvakeel). Nimede omavahelised suhted olid erinevad: tõlkenimed (ennisvormitõlked, nt ee *Kuninga tänav* – sks *Königsstraße* – vn *Королевская улица* Tallinnas), foneetiline ülevõtt või mugandamine [*Küterstraße* (alamsks *Kuter* 'lihunik, vorstimeister') > *Küütri tänav* Tartus], iseseisvad nimed (ee *Harju tänav*, sks *Schmiedestraße* 'sepa tänav', vn *Новая улица* 'uus tänav'). Tõlgitud nimesid kasutati 1930. aastateni, mil neid hakati eestistamisele suunda võttes ametlikul tasandil tõrjuma. Sõja järel anti üldiselt nime eestikeelne tuumosa kirillitsas edasi transkriptsioonireeglite kohaselt, liigisõna tõlgiti vene keelde. P. Päll tõi esile, et mitmekeelsete nimede puhul võib täheldada mitut astet: täielik mitmekeelsus (nimesid tõlgitakse, mugandatakse või luuakse oma nimi igas keeles eraldi) ja leebe mitmekeelsus (üle võetakse nime tuum ja tõlgitakse osa nimest, enamasti liigisõna, samuti mugandatakse nimesid grammatiliselt). Viimast kohtab peaaegu igal maal turistidele mõeldud kirjanduses (nt *Town Hall Square* või *Рагушина площадь* eestikeelse *Raekoja platsi* asemel). Eestis on mindud nimesid üle täielikult mitmekeelsusele osalisele mitmekeelsusele. Samal ajal ei osata erikeelseid nimesüsteeme enam lahus hoida, teadlikkus traditsioonilistest omakeelsetest nimesidest on ähmastunud. P. Päll andis ülevaate ka kohanimeseaduse keelsust puudutavatest nõuetest ning käsitles lühidalt eesnimede keelsusprobleeme.

Evar Saar pidas ettekande „Paljukeelsus ja silmahakkavad nimeandmis- põhimõtted internetiajastu katastri- nimeses“. Seaduse järgi määrab katastriüksuse nime kohalik omavalitsus, tavaliselt sünnib nimi maakorraldaja ja/või maamõõtja ning omaniku koostöös. Nimesid on võimalik vaadata Maa-ameti kodulehelt. Sealne materjal näitab, et nimeandjatel on olnud mitmesuguseid eeskujusid. Peale eestikeelsete on nimesid, mis toetuvad saksa keelele (*Strandhofi*, *Reichenau*) või taotlevad saksapärasust (*Dschungli*, *Reinschoffi*). Samuti leidub nimesid inglise keelt või viiteid sellele (*Next-Generation*, *Rock City*), aga samalaadseid näiteid on ka läti ja teiste keelte kohta. Valgemetsas on täheldatav teadliku nihkega stiliseeritud nimeplaneering ning lähestikku asuvad *Villa Capriccio*, *Villa Theala*, *Villa Taklaja*, *Villa Baltania*, *Rummu*, *Casa Nostra* jne. Nimesid matkitakse ka ürikukeelt (*Matto*, *Sarnito*). Esindatud on ka kohalik keelepruuk (*Pedäjä*, *Vanaesa-saarõ*, *Küünü*). Nimeandmisel on valdavalt arvesse tulnud isikunimed, kohapeal näha olev (nt puud, ka uued liigid, nt *Küpressi*), maatüki kuju (*Kolmnurga*, *Siilu*), nimetamine võib olla ka assotsiatiivne (*Kõrtsijüri* > *Kõrtsimari*, *Turgi* > *Kurgi*, *Purgi*).

Lenne Ojamets rääkis oma käsiloleva magistr töö põhjal ees- ja perekonnanimede häälikulisest kooskõlast. Enamik (u 70%) eesti nimesid on lihtnimed ning nii ees- kui ka perekonnanimi on ühesõnaline ega koosne mitmest prosoodilisest üksusest. Umbes 25% nimesidest on liitnimed, milles ees- või perekonnanimi või mõlemad on kahe- või enamasõnalised. Näib esinevat nõrk tendents, et pika perekonnanime korral eelistatakse lühemat eesnime ja vastupidi. Olenemata perekonnanime pikkusest, eelistavad eestlased kõige enam kahesilbilisi teisevärtelisi eesnimed.

Annika Hussar esitas oma ettekandes ülevaate eesti eesnimedest 1900. aasta luteri koguduste materjalide põhjal. Esmalt kõneles esineja probleemidest, mis on põhiliselt seotud venestamise mõjul 1892. aastal kasutusele võetud venekeelsete meetrikaraamatutega: nimed on sageli moonutatud või ühtsele kujule viidud. Appi tuleb võtta paralleelselt jätkatud saksakeelsed mustandiraamatud või sulgudes antud ladina-täheline kuju, mis annab seletuse, kas *Мария* all on mõeldud nime *Marie*, *Mari* või *Marin*. Nimedest olid paralleelselt tarvitusel nii mitme sajandi vältel kodunenud laennimed kui ka nende XIX sajandi lõpukümnenditel

levima hakanud võõrapärased varian did või päris uued võõrapärased nimed ning alates 1880. aastatest soovitatud eestipärasust taotlevad nimed. Nimestatistika näitab, et nimede arv on selleks ajaks uute nimede tulekuga suurenenud ning erinevalt varasemast on eri naisenimesid rohkem kui mehenimesid. Ka uue moena levinud kaksiknim esid pandi tüdrukutele sagedamini kui poistele. Alalhoidlikuma nimetarvitusega paistavad enam silma saared ja läänepoolne Eesti, uuemad jooned tulevad rohkem esile Tartumaal, Võrumaal ja linnakogudustes.

ANNIKA HUSSAR

SEITSMES RAHVUSVAHELINE KAKSKEELSUSE SÜMPOOSION*

Seitsmes rahvusvaheline kakskeelsuse sümposium leidis aset 8.–11. juulil Hollandis Utrechti. Tavapäraselt esines seal sadu kõigilt kontinentidelt tulnud kaks- ja mitmekeelsuse uurijaid koguni 13 paralleelsessioonis. Kokku oli kuus plenaarettekannet, mille pidasid maailma juhtivad kakskeelsusteoreetikud. Ettekanded võib jaotada tinglikult kaheks rühmaks ning lühidalt iseloomustada nii: kui ühed tegelesid peamiselt kakskeelsuse mõõtmisega kakskeelse isiku tasandil, siis teised analüüsisid keelekontakte ning kaks- ja mitmekeelsust ühiskonnas, pöörates tähelepanu selle suurimatele väljunditele, nagu keeleline mitmekesisus jms.

Núria Sebastián-Gallés (Hispaania) rääkis kakskeelsete imikute keelest, keskendudes häälikute (foneemide) omandamisele. Antonella Sorace (Šoti-

maa) jätkas kakskeelse arengu teemat, käsitledes erinevate kakskeelsete rühmade keele tasakaalutuse põhjusi. Ta esitas seisukoha, et kakskeelse kõne analüüsil tuleks teoreetiliselt ja metodoloogiliselt teineteisest paremini lahus hoida keeletöötuse representatiivsed vormid ja kahe keele valdamisest tingitud keeltevaheline mõju.

Kõige põnevama plenaarettekande tegi keelekontaktide teoreetik Sarah Thomason (USA), kes käsitles kakskeelsust kui laiemat nähtust ning otsis vastust küsimusele, millist panust võib sellesse oodata lastelt ja millist täiskasvanutelt. Keeleajaloolased ei ole selle probleemi puhul siiamaani üksmeelt leidnud, kas keelesiseselt tekkinud muutusi ajendavad lapsed oma esimese keele omandamise käigus, täiskasvanud või mõlemad. Kontaktlingvistikalase kirjanduse järgi on võimalik tuvastada ajutisi muutusi, mida algatavad lapsed, samuti on võimalik kindlaks teha täiskasvanud kõneleajate keeles toimuvaid muutusi. S. Thomason jõudis järeldusele, et keelekontaktidest

* Sümposiumil osalemine sai võimalikuks tänu Euroopa Sotsiaalfondi DoRa programmi „Noorteadlaste osalemine rahvusvahelises teadmistingluses” raames eraldatud stipendiumile. Konverentsi teese vt <http://cms.let.uu.nl/isb7/index.php>.

tulenevates muutustes osalevad nii lapsed kui ka täiskasvanud, kuid neil on erinev roll. Näiteks sihtkeele mittetäieliku omandamisega kaasnevast keelevahetusest tingitud interferentsi võib eeldada pigem täiskasvanute puhul.

Kontaktlingvistikat käsitleb ka Pieter Muysken (Holland), kes kõneles teemal „Keelekontakti modelleerimine”. On teada, et kakskeelse isiku kõnestrateegiaid tingivad sotsiaalsed faktorid. P. Muysken rõhutas, et kuigi paljudes valdkondades (kreoolkeeltes, koodivahetuse ja -segu, teise keele omandamise, laenamise uurimises) on toimunud suur edasimineku, on vähem tähelepanu pööratud nendevaheliste seoste avamisele. Ta tutvustas oma mudelit, mis põhineb kakskeelse isiku neljal optimeerimisstrateegial: 1) esimese keele struktuuralse koherentsuse optimeerimine, 2) teise keele struktuuralse koherentsuse optimeerimine, 3) esimese ja teise keele mallide võimaliku sobivuse optimeerimine ning 4) keelelise töötamise universaalsete protsesside optimeerimine.

Shyamala Chengappa (India) otsis vastuseid küsimusele, kuidas kaks- ja mitmekeelsus mõjutab kommunikatiivse puudega seotud probleemide lahendamist. Ta tutvustas India olusid, milles iga keele jaoks pole selle oskust mõõtvaid teste. See raskendab omakorda keeleoskuse mõõtmist ning kõnepatoloogiat uurivate arstide tööd.

Guus Extra (Holland) tegi katse vaadelda integratsiooni teist poolt, nimelt mitmekultuurilise Euroopa kasvavat keelelist mitmekesisust. Kasutades kvantitatiivseid andmeid, näitas ta, et kuigi on olemas ametlikud keeled ja inglise keel toimib *lingua franca*’na, kasutatakse Euroopas veel tervet rida regionaalseid ning immigrandide vähekeelseid, mis moodustavad samuti osa Euroopa identiteedist.

Eesti esindajad Anna Verschik ja Anastassia Zabrodskaja (Tallinna Ülikool) korraldasid kollokviumi „Vene

keele ja teiste keelte kontaktid post-sovetlikes riikides: keelekontaktidest tingitud muutused, sarnasused ja erinevused”. Esinejad analüüsisid vene-eesti, vene-ukraina ja vene-kasahhi kontakt-situatsioonide eripära, mille põhjuseks on nii keelte rikas muutemorfoloogia kui ka kiiresti laienev kakskeelsus tervikuna. Raikhan Mukhamedova (Saksamaa) näitas, kuidas vene nimisõnafraasid kaotavad soo ja arvu kategooria, kui neid sisestatakse kasahhi keelde. Aneta Pavlenko (USA) ja Svitlana Melnyk (Ukraina) analüüsisid vene-ukraina keelekontakti, kus osapooled on hästi arenenud morfoloogiaga sugulaskeeled. Niisuguses situatsioonis on raske ja kohati isegi võimatu vastata küsimusele, milline keel on muutuse põhjustanud. A. Zabrodskaja ja A. Verschik vaatasid vene ükskeelses kõnes esinevaid eesti pragmaatilisi partikleid, mille kasutamine on tingitud nende atraktiivsusest, struktuurasetest omadustest ning sotsiolingvistilisest situatsioonist tervikuna.¹

A. Verschik osales ka teises kollokviumis „Retseptiivne mitmekeelsus”, kus andis pildi Tallinna eesti-soome kakskeelsest suhtlusest, mida on seni suhteliselt vähe uuritud. Retseptiivne mitmekeelsus on mitmekeelse suhtlemise erijuhtum, kus kasutatakse oma esimest keelt/emakeelt. A. Verschiku informantideks olid Viru ja Rotermanni keskuse eestlastest ja venelastest müüjad ning nende soomlastest kliendid. Vestlejate keeleline käitumine võimaldas uurijal teha järelduse, et sugulaskeelte sarnasus soodustab vastastikust arusaamist, kuid olulist rolli mängivad ka keelevälised faktorid (nt individuaalne keeleline loovus, keelte õppimise kogemused).

¹ Konverentsil tutvustatud uurimus on osa riikliku programmi „Eesti keel ja kultuurimälu” 2009. aasta projektist „Vene-eesti ja inglise-eesti koodivahetuse ja koodikopeerimise korpuse koostamine ja haldamine”.

Kadri Hein (Suurbritannia) rääkis kakskeelses kurtide koolis toimuvast viipekeele ja eesti keele koodivahetusest. Bimodaalsed kakskeelsed kasutavad koodivahetuse asemel pigem koodisegunemist: viipekeelt ja kõneldavat keelt kasutatakse koos. Õpilaste koodivahetamise peamised põhjused olid õpetaja tähelepanu köitmine, originaalse väljenduslaadi otsimine ja sõnade rõhutamine lauses. Õpetajad vahetasid koodi peamiselt märkuse tegemiseks.

Ettekannetes käsitleti veel teise keele omandamist, kakskeelsuse teooriaid, kontaktlingvistikat ning tõlketeooria eri aspekte, tutvustati uusi ning tuleta-

ti meelde vanu uurimismeetodeid. Nii näiteks on selgunud, et keelemaastikud on välja arenenud iseseisvaks ja tänapäeval ülimalt populaarseks uurimisuunaks, mis ühendab mitmesuguseid teadusharusid keelepoliitikast sotsiolingvistikani ja majandusökonomikast arhitektuurini. Loodetavasti leiavad paljud Utrechti tutvustatud meetodid rakendust ning edasiarendamist, sellest saab aga lähemalt teada kaheksandal rahvusvahelisel kakskeelsuse sümposioonil, mis toimub 2011. aastal Oslos.

ANASTASSIA ZABRODSKAJA

LÜHIKROONIKA

- 5. novembril toimus Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kogumiskonverents, mille teemaks olid 2009. aasta kohapärimuskesksed välitööd Juuru kihelkonnas, etnobotaanilised ja etnoloogilised välitööd Eestis, kogumismatkad Komimaa- ja Vepsamaale. Lisaks sellele kõneldi veel Assami templilegendidest ning palverändudest Santiago de Compostelasse. Konverentsi lõpetas filmi „Seto saaja’ 2009” esilinastus (filmi autorid Aado Lintrop ja Janika Oras).

- 5. novembril korraldas TLÜ eesti keele ja kultuuri instituut V muutuva keele päeva. Ettekanded jagunesid kolme sektsiooni: „Juhuslikud muutused keeles”, „Regulaarsed vastuolud tegeliku keelekasutuse ja normatiivse reegli vahel” ja „Keelesüsteemi olemuslik või välismõjuuline muutumine”.

- 5. novembril toimus Tartus SA Domus Dorpatensis majas üritustesarja „Schiller 250” raames kõnekoosolek „Schiller, Goethe ja Weimari klassika”. Esines Ave Mattheus (Tallinna Ülikool). Üritusel tutvustati ka Tartu Saksa Kultuuri Instituudi hiljuti avatud Goethe tuba.

- 11. novembril toimus Õpetatud Eesti Seltsi ettekandekoosolek, kus esines Tarmo Piir teemal „Villem Reimani ja Jakob Hurda kirjavahetus aastatel 1884–1904”. Vaatluse all oli kirjavahe- tus eesti aja- ja kultuuriloos nende kahe mehe kirjavahetuse näitel, sealhulgas ka kirjavahetuste uurimine ning publitseerimine Eestis üldiselt.

- 13.–14. novembril peeti Käsmu loomemajas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse tekstiseminaril „Friedebert Tuglase „Felix Ormusson” (1915)”. Ettekannetega esinesid Tiit Hennoste, Kaia Sisask, Ulrike Plath, Maarja Vaino, Mirjam Hinrikus, Tiina Kirss, Virve Sarapik, Kadri Tüür, Piret Kruuspere, Katrin Puik, Jaan Undusk ja Rein Undusk.

- 17. novembril pidas Elle Vaht Kirjandusmuuseumi folkloristide teispäevaseminaril ettekande loitsude retoorikast. Tema täpsemaks teemaks oli fraasirütm ning selle saavutamise võtted põhiliselt uusassüüria ja atika loitsukorpuste põhjal, samuti ka rütmi funktsioon loitsudes üldse.

- 19. novembril korraldas Emakeele Selts Tallinna Ülikoolis kõnekoosoleku

„80 aastat keeleteimetajaid”, kus kõnel-
di sellest, mis üldse on keeleteimetami-
ne (Heido Ots), kuidas TLÜ-s keeleteoi-
metajaid koolitatakse (Reili Argus) ja
kuidas keeleteimetajast võib saada
ettevõtja (Anu Rooseniit, Anu Vane).

- 24. novembri teisipäevaseminaril Kirjandusmuuseumis kõneles Helen Hanni projekti Radar raames tehtud sise- ja välitöödest Lahemaa mälu-
maastikel. 2008. aasta augustis algas projekti Radar koostöö Lahemaa rah-
vuspargiga, mis jääb endiste Kuusalu, Kadrina ja Haljala kihelkondade alale. Koostöö eesmärk oli kokku koguda ja digiteerida Kirjandusmuuseumi arhiivides leiduv kohapärimus Lahemaa kohta ning see maastikul kaardistada.

- 25. novembril toimus Tallinna Üli-
koolis järjekordne tekstipäev „Teksti-
uurimus ja kool”. Esinesid Krista Ker-
ge, Mihhail Kremze, Katrin Aava, Helin Puksand ja Merle Kaldjärv (TLÜ) ning Kersti Lepajõe ja Tiina Ale-
kõrs (TÜ).

- 25. novembril korraldas Eesti Kee-
le Instituut rahvusvahelise konverentsi
„Finiitsus ja mittefiniitsus soome-ugri
keeltes”, mis oli jätkuks eelmisel aastal
toimunud konverentsile. Esinejate hul-
gas oli keeleteadlasi Hollandist, Tai-
maalt, Poolast, Soomest, Prantsus-
maalt, Saksamaalt. Eestit esindas
Erkki Luuk Tartu Ülikoolist.

- 26. novembril tutvustas Jaan
Undusk Adamson-Ericu muuseumis
Friedebert Tuglase kommenteeritud
autoriantoloogiat „Tsenseerimata Tug-
las”.

- 26.–27. novembrini peeti EKI-s
finiitsuse konverentsi sõsarüritusena
uurali keelte tüpoloogiapäevi, mille see-
kordne teema oli leksikaalne tüpoloo-
gia. Tüpoloogiapäevade korraldajate
eesmärk on edendada üksikutele uura-
li keeltele spetsialiseerunud keeletead-
laste ning keeleteaduse teoreetilistes
valdkondades uurali keelte andmetest
huvitatute vastastikust teadlikkust,
dialoogi ja koostööd. Kavas oli ka pos-
sessiivtarindite minisessioon ning
ümarlauadiskussioon uurali tüpoloo-
giaandmebaasi teemal. Esinesid tead-
lased Helsingi, Turu, Amsterdami,
Pavia ülikoolist, Peterburi Riiklikust
Ülikoolist, Pariisi 3. ja 4. ülikoolist.
Eestist olid ettekanded Urmas Sutropilt, Ülle Viksilt ja Anne Tammelt (EKI), Tuomas Huuomolt ja Helle Mets-
langilt (TÜ) ning Kristiina Bernhard-
tilt (TEA kirjastus).

- 27. novembril korraldas Tartu Üli-
kooli keelekeskus erialakeelte konve-
rentsi „Üldkeele ja erialakeele erisus”.
Oma kogemusi jagasid TÜ, Tallinna
Tehnikaülikooli, Eesti Maaülikooli ja
Sisekaitseakadeemia keelekeskuse õp-
pejõud, samuti Vilniuse ja Helsingi üli-
kooli lektorid.

- 27. novembril kaitses Tartu Üli-
kooli kultuuriteaduste ja kunstide insti-
tuudis Ave Tupits doktoritöö teemal
„Käsitlusi rahvameditsiinist: mõiste
kujunemine, kogumis- ja uurimistöo
kulg Eestis 20. sajandil”. Juhendaja
prof Ülo Valk (TÜ), oponendid Mall
Hiemäe (Eesti Kirjandusmuuseum) ja
Ain Raal (TÜ farmaatsia instituut).